

Kultur- og kirkedepartementet
Kirkeavdelingen
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

dok 242

Kultur- og kirkedep.	
KI	
Saksnr. <i>200800738</i>	Dato <i>29.08</i>
Kode <i>KI-501</i>	Beh.

Vår dato:
01.09.2008

Vår ref.:
KA-1444

Deres dato:
30.05.2008

Deres ref.:
2008/00738 KIA tbh

Saksbehandler:
cl

Høringsvar - innstillingen Styrket demokrati i Den norske kirke

Innledende vurderinger

KA takker for muligheten til å uttale seg om arbeidsgruppens innstilling.

KA har forståelse for at utprøving av forslagene i utvalget i 2009, innebærer en meget tett tidsplan for å få vedtak på plass. Vi vil imidlertid beklage at dette vanskeliggjør en god høringsprosess i alle lokale organer i kirken.

KA har i lang tid ivret for styrking av det kirkelige demokrati. Dette har skjedd gjennom utredningsarbeid, folkevalgtopplæring og påvirkningsarbeid overfor kirkelige og politiske myndigheter i forhold til kirkelige reformer. KA har hatt noen titusener av folkevalgte på kurs siden 1996.

Vår erfaring fra dette arbeidet er at kirkelig demokratibygging er en møysommelig prosess som for det første forutsetter at de aktuelle organer er gitt reell beslutningsmyndighet. Dette er i dag tilfelle bare i begrenset grad både på lokalt og nasjonalt plan. Kirkeloven av 1996 ga den lokale kirkes demokratisk valgte styringsorganer en helt nødvendig rettslig selvstendighet, men disse er fortsatt gitt for lite reell beslutningsmyndighet. Nasjonalt er Den norske kirke fortsatt ikke gitt status som eget rettssubjekt.

Et kirkelig demokrati forutsetter videre at det eksisterer tilgang på faglig og administrative ressurser som kan sørge for at saker blir tilstrekkelig utredet før vedtak fattes, jf. kravene til saksbehandling i forvaltningsloven. Også denne forutsetning er i dag bare delvis tilstede. Særlig utfordres denne forutsetning i de mange svært små kirkeadministrasjoner i de minste kommunene. Dette svekker de folkevalgtes muligheter til meningsdanning og styring av den kirkelige virksomhet. De siste årenes nedtrapping av det statlige tilskudd til administrasjon i kirkelige fellelråd har i dette perspektiv vært demokratisvekkende lokalt.

KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

Postadresse:
Postboks 1034 Sentrum
0104 OSLO

Telefon: 23 08 14 00
Telefax: 23 08 14 09

www.ka.no
ka@ka.no

Org.nr: NO 971 273 003 MVA
Kontonr: 3000 15 30344

KA vil også minne om at kirken er en forholdsvis ny demokratiarena. Evnen til å leve med uenighet, respekten for flertallsvedtak og frimodighet blant folk flest til å ta reelt del i beslutningsprosesser trenger videre utvikling. Demokratibyggning i kirken omfatter dermed en betydelig holdningsmessig bearbeidelse av kulturelle barrierer. I tillegg er nåværende myndighetsfordeling mellom kirkelige organer på ulike nivå og mellom kirkelige, kommunale og statlige myndigheter komplisert. Folkevalgte melder derfor inn tydelige behov for rådgivning, informasjon og opplæring både i forhold til håndtering av enkeltsaker og av det samlede kirkelige styringssystem.

KA vil gi honnør til arbeidsgruppen for å ha kommet med konstruktive forslag til å styrke valgdeltakelsen ved kirkelige valg. KA mener likevel samlet sett at arbeidsgruppen bare delvis har fanget opp de reelle utfordringer som må løses for å sikre et styrket demokrati i Den norske kirke. Innstillingen har et for sterkt fokus på det kirkelige demokrati på nasjonalt og regionalt nivå og valgene til disse organer. Lokaldemokratiets utfordringer og generelle demokratibyggende tiltak er i liten grad i fokus.

KA deler fullt ut arbeidsgruppens innstilling når det gjelder understrekningen av at demokrati koster penger. Men KA mener at kostnadsberegningen ikke har tatt høyde for vesentlige demokratikostnader knyttet til folkevalgtopplæring og utvikling av en demokratisk beslutningskultur. Dette bør korrigeres vesentlig i den endelige tildeling av midler til demokratiformål.

KA vil derfor utfordre departementet til å ha en bredere tilnærming i oppfølgingen av Stortingsvedtaket om en kirkelig demokratireform. Vi tar til etterretning at mandat og tidsfrist for denne arbeidsgruppen ikke ga anledning til å behandle bl.a myndighetsspørsmål og fordeling av makt mellom kirkelige organer i sin fulle bredde. KA mener likevel at det vil være beklagelig dersom den videre oppfølging avgrenses til spørsmål om tekniske valgordninger og antall Kirkemøtedelegater.

Vurdering av arbeidsgruppens forslag.

KA støtter

- KA støtter en økning i antall leke medlemmer i Kirkemøtet/bispedømmerådene
- KA støtter forslaget til differensiering av antall medlemmer ut fra befolkningsgrunnlag
- KA støtter at ordningen med 5 medlemmer av Kirkemøtet på fritt grunnlag opphører
- KA støtter utprøving av direkte valg til Kirkemøtet
- KA støtter etablering av reelle valgmuligheter ved valg til Kirkemøtet ved at et antall stemmeberettigede kan stille kandidater som skal føres opp på den endelige valglisten
- KA støtter forslaget om å se bispedømmene som valgkrets
- KA støtter at kirkelige valg legges til en felles offentlig valgdag
- KA støtter at valget ikke bare gjøres "samtidig med", men også i et lokale i nær tilknytning til de øvrige offentlige valg
- KA støtter godtgjørelse til medlemmer av valgstyret og stemmestyret
- KA støtter at det blir lettere adgang til å oppnå stemmerett i annet sokn enn der man er bosatt
- KA støtter opprettelsen av en 12 biskop

KA er kritiske til

- KA er skeptisk til preferanse valg ettersom det ikke fremkommer noe konkret forslag til hvordan kandidatenes kirkepolitiske profil skal fremkomme
- KA er kritiske til en blandingsmodell av direkte og indirekte valg ettersom dette blir komplisert og vanskelig å kommunisere.
- Dersom det prøves ut vil KA støtte forslaget om at det er menighetsrådet som organ som stemmer og ikke enkeltmedlemmer

KA savner

- Generelt fokus på tiltak som kan styrke det lokalkirkelige demokrati
- Tiltak som kan bidra til å styrke legitimiteten til lokale kirkelige organer
- Mulighet for forsøk også ved lokale valg
- Et bredere perspektiv på forutsetninger som kreves for demokratiske beslutningsprosesser og demokratisk kultur

KA vil foreslå følgende endringer / tillegg i forhold til arbeidsgruppens forslag

- Det etableres (som forsøksordning) partssammensatte utvalg på bispedømmenivå som får ansvar for tilsettinger. Kun leke valgte representanter i bispedømmerrådet kan representere arbeidsgiver i det partssammensatte utvalget
- Det etableres en forsøkshjemmel som også gir mulighet til (i begrenset omfang) å utprøve direkte valg også til (?) fellelrådets leder

KA om de økonomiske og administrative konsekvenser (Kap 10)

Det er ikke gjort noen økonomiske beregning av opplæringstiltak for medlemmer som velges inn i menighetsråd og kirkelig fellelråd. Dette kan se ut til å være en glipp i Kap 10.5 ettersom utvalget i Kap 6.11 understreker at opplæringen av menighetsråd- og fellelrådsmedlemmer "videreføres og styrkes" (s. 65). På s. 80 er det likevel bare foreslått en avsetning av midler til en ekstra kursdag for nyvalgte menighetsrådsmedlemmer om "den indirekte valgkomponenten til Kirkemøtet" og dette er beregnet til kr 2,2 mill.

Innstillingen fremstår på dette punkt ikke gjennomtenkt. KA vil sterkt understreke behovet for at det avsettes tilstrekkelig med midler til demokratiopplæring. Ettersom hovedtyngden av folkevalgte deltar på lokalt nivå, må tilskuddet prioriteres til opplæring av menighetsråd – og fellelrådsmedlemmer. KA mener at arbeidsgruppen har beregnet et for høyt kostnadsnivå til opplæringen av nye bispedømmerråds/KM-medlemmer (en kostnadsramme på i underkant av kr 4000/per folkevalgt) og mener at folkevalgtopplæring kan gjøres langt mer kostnadseffektiv.

KA foreslår isteden at det beregnes et årlig opplæringstilskudd på kr 700/per folkevalgt og at dette fordeles til det enkelte kirkelige fellelråd samt til KR/bispedømmerrådene når det gjelder medlemmene av bdr/KM (ca 7 mill) . I tillegg avsettes kr 3 mill årlig til utvikling, organisering og gjennomføring av nasjonale opplærings-tiltak rettet mot folkevalgte.

Når det gjelder kursing av valgansvarlige lokalt og i bispedømmene, støttes forslaget om en særskilt sentral pott til dette hvert valgår. Budsjettanslaget på 3 mill synes å være greit beregnet.

Samlet får pkt 10.5 dermed en annen ramme enn foreslått i innstillingen:

Utgifter i valgår : kr 13 mill

Utgifter øvrige år: kr 10 mill

- Kostnader ved gjennomføring av valg må utvides til å dekke utgifter til anskaffelse av egne valgurner for kirkevalgene (Pkt 10.2). Ved valg på menighetsråd er det tidligere benyttet kommunens valgurner. Ved utprøving av valg samtidig med offentlige valg vil det måtte anskaffes egne urner til kirkelige valg. Utgifter til dette anslås til ca 2 millioner kroner.
- KA ser bruk av valgkort som en god mulighet til å skape bevissthet omkring de kirkelige valg. Hvorvidt dette skal prioriteres vil etter KA s oppfatning avhenge av de totale rammer som stilles til disposisjon .

Generelle /utfyllende kommentarer

KA vil velge å gi noen generelle og utfyllende kommentarer til arbeidsgruppens innstilling og de forslagene som er fremmet.

Samtidighet med offentlige valg og valglokaler for kirkelige valg m.v.

KA vil understreke viktigheten av å legge valglokaler i nær tilknytning til øvrige offentlige valg for å få den ønskede effekt.. Vi ser de religionspolitiske utfordringer,men mener dette er løsbart i de lokale dialoger mellom kommune og andre tros- og livssynssamfunn.

KA vil understreke viktigheten av at det også fra Kommunal- og regionaldepartementet og KS informeres og legges til rette for gode lokale løsninger. En ensidig informasjon til og for Den norske kirke, kan gi den lokale dialogen store utfordringer.

KA vil også peke på at dersom valg av kandidater skal gi reelle valgmuligheter , må det gjennomtenkes hvordan kandidatene skal profileres. Etter vår oppfatning vil en bygging av kirkelig demokrati ikke komme utenom at man legger vekt på å presentere kandidatenes kirkepolitiske ståsted. KA anbefaler derfor at det gjennomtenkes fra sentralt hold hvordan det kan legges til rette for det.

- Styrking av presesfunksjonen/ 12. biskop

KA støtter arbeidsgruppens vurderinger om å styrke det episkopale element i kirkeordningen i lys av arbeidsgruppens forslag om å øke antall leke medlemmer i Kirkemøtet betydelig. KA vil imidlertid reservere seg mot å begrunne en eventuell 12 biskop i retning av ” demokrati med kirkelig legitimitet”(5.3). KA mener biskopen har en selvstendig rolle å spille i kirkeordningen og at det er gode grunner som taler for å gi bedre betingelser for å utøve denne rollen i en kirke med styrket demokrati.

- Bispedømmerådets sammensetning

Etter arbeidsgruppens forslag skal Kirkemøtets antall medlemmer økes til 126. Økningen skjer i antall leke medlemmer. Selv om arbeidsgruppen legger til grunn at det ved direkte valg er bispedømmet som valgkrets som understrekes, vil etter forslaget medlemmene valgt direkte også utgjøre bispedømmerådet.

Etter Kirkelovens § 23 er det bispedømmerrådet som tilsetter menighetsprester. Bispedømmerrådet består av 1 biskop, 1 prest valgt av prestene og en lek kirkelig tilsatt. Tilsettinger foretas av hele bispedømmerrådet. Medbestemmelse utøves i prosessen etter eget tilsettingsreglement.

KA vil foreslå at man prøver ut en modell der tilsetting av prester utøves av et partssammensatt utvalg, der arbeidsgiversiden representeres av leke representanter.

- Økt beslutningsmyndighet til kirkelige organer

Som en naturlig følge av at utnevningsretten til biskoper vil kunne overføres til kirkelige organer, mener KA at arbeidsgiveransvaret for prestedtjenesten som helhet bør overføres til demokratisk valgte kirkelige organer dersom de etablerte vilkår for demokratireformen er innfridd etter 2011. Når det fra kirkelig hold i lengre tid har vært arbeidet for å få overført utnevningsretten til biskoper til valgte kirkelige organer, er det begrunnet i trossamfunnets rett til å velge sine egne ledere. Utnevningsretten inngår i denne sammenheng som ett av flere elementer i det helhetlige styringsansvar et trossamfunn bør ha overfor eget personale. KA mener derfor at det i forlengelsen av overføringen av utnevningsretten til biskop og prost, bør skje en overføring av det samlede arbeidsgiveransvar for biskoper, proster og prester fra staten til valgte kirkelige organer."

Med hilsen
KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon

Frank Grimstad
adm.dir.